

ישראל מנסה להשיב מוחות: מהפכה בדרך לתואר

 שלחו להדפסה

סדר חדש

במסגרת המאמץ להשיב חוקרים שירדו מהארץ, הממשלה צפויה לאשר תוכנית להשקעה של כחצי מיליארד שקל, ועוד מיליארד מתרומות ומתקציבי המוסדות. בין השינויים: תואר שני מחקרי יוביל ישירות לדוקטורט. שר האוצר בטוח: מאות ישובו רוני סופר ויהלי מורן זליקוביץ'

שטייניץ. תשובה צינית
הולמת צילום: גיל יוחנן

 לחצו כאן להגדיל הטקסט

 לחצו להקטין את הטקסט

תוכנית לאומית לבלימת "בריחת המוחות" האקדמיים מישראל והשבתם ארצה תובא היום (יום א') לאישור הממשלה. במסגרת התוכנית, שעלותה 450 מיליון שקל ויישומה ימשך חמש שנים, יוקמו כבר מהשנה הבאה מרכזי מצוינות באוניברסיטאות לתחומי דעת שונים, כדי שימשכו את המדענים והחוקרים הצעירים חזרה מחו"ל. האם כך תיפתר הבעיה הקשה?

במסגרת התוכנית תשונה גם שיטת הלמידה, כך שתתאם את זו המקובלת בארצות הברית. היעדר השיטה הזו היא אחד

למה הם נשארים בחו"ל?

"רוצים לחזור, אבל לא להתפשר" / יהלי מורן זליקוביץ'
בצל הנתונים על המדענים שנוהרים לניכר, יש מי שעושים את הכיוון ההפוך. אז נכון שטוב לחזור הביתה, אבל אחרי שראו את האור - הם יודעים שצריך שידוד מערכות. "לא אשאר בכל מחיר כדי להיות מובטלת", מסבירה אחת מהם

[לכתבה המלאה](#)

הגורמים העיקריים לבריחת מדענים מוכשרים מישראל. במסגרת התוכנית יוקמו בתי ספר בינלאומיים לתארים מתקדמים, ותבוצע מהפכה של ממש בלימודי התואר: לא יהיה עוד תואר שני מחקרי ותואר שני לא-מחקרי (בלי תזה) כנהוג היום, אלא לימודים לתואר שני לא-מחקרי, ולימודים

נפרדים מובנים לתואר דוקטור. בלימודים הנפרדים

לדוקטורט ייכלל התואר השני עם התזה. המסלול לדוקטורט יהיה חלק מתוכנית הוראה בינלאומית למתקדמים.

בהחלטה זו שואבים בארץ השראה מהשיטה האמריקנית, שלפי ההערכות לומדים במסגרתה בארה"ב כ-2,000 מדענים וחוקרים ישראלים לשעבר, המוגדרים "מוחות בורחים". "אנחנו לא מסונכרנים עם שיטה האמריקנית, והדבר הזה הולך להשתנות", הסביר יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב במועצה להשכלה גבוהה, מנואל טרכטנברג. אגב, במסגרת התוכנית תוקם קרן בתקציב בן מיליארד שקלים לייסוד חברות סטרט-אפ, מחקר ופיתוח בתחומי הביוטק, כדי לסייע בקליטת החוזרים.

על פי התוכנית, בתוך חמש שנים יוקמו בישראל 30 "מרכזי מצוינות" - מרכזים מחקריים במסגרת האוניברסיטה שנועדו לקדם מחקר מעמיק ופורץ דרך. בשנה הבאה (תשע"א), שתהיה הראשונה לתוכנית, יתחרו ביניהן האוניברסיטאות על הקמת חמשת המרכזים הראשונים. עלות כל מרכז מוערכת ב-15 מיליון שקלים. המכללות לא יקחו חלק בתחרות, משום שהדרישה המרכזית במכרז היא מוסד אקדמי שמנהל מחקר בפועל.

אחרי המרכזים יעקוב צוות בראשות יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב במועצה להשכלה גבוהה, נשיא האקדמיה הישראלית למדעים, ראש אגף התקציבים באוצר, ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה ונציג מטעם יו"ר המועצה להשכלה גבוהה, שהוא למעשה שר החינוך. לדברי השר, גדעון סער, "התוכנית הוצגה לפני שבועיים לראש הממשלה, והמהלך הוא בתמיכתו ובגיבוי. זה מהלך תחרותי, ונבחן את התפוקות המחקריות וההתקדמות בכל מוסד לפי יעדים שנקבע".

להחזיר קבוצות, לא בודדים

שר האוצר, יובל שטייניץ, אמר כי ההחלטה היא תשובה ציונית הולמת לבריחת המוחות. "היא תחזיר מאות ואולי אלפי פרופסורים ודוקטורים לישראל, תזניק את התעשיות, ותשביח ותצעיר את האקדמיה הסובלת מקיפאון". לדברי שטייניץ, החלטת הממשלה היא פועל יוצא של מפגש שנערך לו עם כ-200 ישראלים בכירים בדרגות פרופסור ודוקטור מאוניברסיטאות ייל ו-MIT (המכון הטכנולוגי במסצ'וסטס) היוקרתיות, לפני חודשיים בארה"ב. אלה הלינו בפניו על כך שהם מבקשים לחזור ארצה, אך אין להם לאן.

בשנים קודמות כבר הכריזה ישראל על תוכניות שונות להשבת מדענים, ובמסגרת התוכנית החדשה שואפים להשיב כ-300 מדענים לפחות. המדינה תשקיע כחצי מיליארד שקלים, אולם המטרה היא שגם האוניברסיטאות עצמן ותורמים מחו"ל יוסיפו תקציב, כך שהעלות הכוללת עשויה להגיע עד למיליארד שקלים וחצי. אם בעבר היו מציעים לכל מדען חוזר חבילה אטרקטיבית אישית, הרי שהתוכנית הנוכחית מכוונת להשבת קבוצות של מדענים יחדיו ולא כבודדים.

"אנחנו בתחרות איומה מול העולם, ואם רוצים לנצח במישור הגלובלי, צריך ליישר קו", אומר טרכטנברג. "עד לא מזמן העולם היה במקום אחר. אם חוקר ישראלי לפני התמודד לפני 20 שנה מול 1,000 כמוהו, היום יש 10,000 מדענים שהוא מתחרה בהם. לכן צריך להסתכל על הכל כמערכת אחת, ולהביא מדענים מחו"ל במסות".

טרכטנברג גם מסביר את ההיגיון: "כדי לקדם מחקר צריך מסה קריטית של מדענים. המודל של איינשטיין קטן שיושב אי שם בשוויץ וכותב את תורת היחסות אולי קיים בשוליים. היום חוקרים עובדים יחד בסביבה מחקרית, ולכן רוצים להביא אותם עם שותפי המחקר שלהם".

[חדשות ב-SMS - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.](#)

[חזרה](#)